

Finanční arbitř

Legerova 1581/69, 110 00 Praha 1 – Nové Město
tel. 257 042 094, ID datové schránky: qr9ab9x
e-mail: arbitr@finarbitr.cz
www.finarbitr.cz

Evidenční číslo: FA/4056/2017
Spisová značka (uvádějte vždy v korespondenci): FA/SU/374/2015

N á l e z

Finanční arbitř příslušný k rozhodování sporů podle § 1 odst. 1 zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o finančním arbitrovi“), rozhodl v řízení zahájeném dne 4. 5. 2015 podle § 8 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi na návrh ■ (dále jen „Navrhovatel“), proti společnosti ACEMA Credit Czech, a. s., IČO 26158761, se sídlem U libeňského pivovaru 63/2, 180 00 Praha 8, zapsané v obchodním rejstříku vedeném Krajským soudem v Brně, spisová značka B 6952 (dále jen „Instituce“), vedeném podle tohoto zákona a zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), ve věci určení, že smlouva o úvěru č. ■ ze dne 2. 9. 2014 je neplatná nebo určení, že k ujednáním o smluvních pokutách se nepřihlíží a neplatné je zesplatnění dluhu Navrhovatele ze smlouvy o úvěru, takto:

- I. **Určuje se, že smlouva o úvěru č. ■, kterou dne 2. 9. 2014 uzavřeli navrhovatel, ■, a ■, rodné číslo/IČO ■, s institucí, ACEMA Credit Czech, a. s., IČO 26158761, se sídlem U libeňského pivovaru 63/2, 180 00 Praha 8, je podle § 9 odst. 1 zákona č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru, ve znění pozdějších předpisů, v části týkající se poskytnutí peněžních prostředků ve výši 537.000 Kč, ve vztahu k navrhovateli, ■, neplatná.**
- II. **Návrh o určení, že smlouva o úvěru č. ■ ze dne 2. 9. 2014, je v části týkající se poskytnutí peněžních prostředků ve výši 213.000 Kč ve vztahu k navrhovateli, ■, neplatná, se podle ustanovení § 15 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi zamítá.**
- III. **Určuje se, že k ujednáním o smluvních pokutách, sjednaným v čl. 6 odst. 8., čl. 6 odst. 10, čl. 8 odst. 1. a čl. 6 odst. 2. písm. h) obchodních podmínek instituce, ACEMA Credit Czech, a. s., pro poskytování podnikatelských úvěrů platných od 1. 9. 2014, jako součásti smlouvy o úvěru č. ■ ze dne 2. 9. 2014, se podle § 1815 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve vztahu k navrhovateli, ■, nepřihlíží.**
- IV. **Návrh o určení, že instituce, ACEMA Credit Czech, a. s., neplatně zesplatnila dluh navrhovatele, ■ a spoludlužníka, ■, ze smlouvy o úvěru č. ■ ze dne 2. 9. 2014, se podle ustanovení § 15 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi, ve vztahu k navrhovateli, ■, zamítá.**

V. **Instituce, ACEMA Credit Czech, a. s., je povinna podle § 17a zákona o finančním arbitrovi zaplatit sankci ve výši 15.000 Kč (slovy: patnáct tisíc korun českých) na účet Kanceláře finančního arbitra vedený u České národní banky, č. ú. 19-3520001/0710, variabilní symbol platby 3742015, konstantní symbol platby 558, a to do 15 dnů ode dne nabytí právní moci tohoto nálezu.**

O d ů v o d n ě n í :

1 Předmět řízení před finančním arbitrem a zkoumání podmínek řízení

Navrhovatel se domáhá určení, že smlouva o úvěru v části, ve které se Instituce zavázala poskytnout úvěr Navrhovateli jako spotřebiteli, je neplatná, určení, že Instituci nevzniklo právo požadovat po Navrhovateli úhradu smluvních pokut a určení, že Instituce Navrhovateli neplatně zesplatnila jeho dluh ze smlouvy o úvěru.

Finanční arbitr zjistil, že Navrhovatel společně se svým manželem, ■■■, „[a]dresa trvalého bydliště/Sídlo společnosti ■■■“, „[r]odné číslo/IČO: ■■■“ (dále jen „Manžel“ a společně s Navrhovatelem „Úvěrovaní“), uzavřel s Institucí dne 2. 9. 2014 smlouvu o úvěru č. ■■■, na základě které se Instituce zavázala poskytnout Úvěrovaným úvěr ve výši 750.000 Kč a Úvěrovaní se zavázali poskytnuté finanční prostředky vrátit a zaplatit za ně úroky (dále jen „Smlouva o úvěru“).

Instituce namítá, že finanční arbitr není příslušný k řešení sporu mezi Navrhovatelem a Institucí, neboť Instituce Úvěrovaným poskytla úvěr v souvislosti s podnikáním Manžela jako úvěr podnikatelský.

K tomu, aby bylo možné dovést souvislost právního jednání s podnikáním účastníka, je nutné, aby závazkový vztah, který takové právní jednání zakládá, byl uzavřen mezi podnikateli, a dále musí být při jeho vzniku zřejmé, že souvisí s jejich podnikatelskou činností (srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 29. 11. 2011, sp. zn. 23 Cdo 1861/2010).

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „občanský zákoník“), za jehož účinnosti strany sporu Smlouvu o úvěru uzavřely, definuje podnikatele v § 420 odst. 1 jako toho, „[k]do samostatně vykonává na vlastní účet a odpovědnost výdělečnou činnost živnostenským nebo obdobným způsobem se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku, je považován se zřetelem k této činnosti za podnikatele“ a dále v odst. 2 „[p]ro účely ochrany spotřebitele a pro účely § 1963 se za podnikatele považuje také každá osoba, která uzavírá smlouvy související s vlastní obchodní, výrobní nebo obdobnou činností či při samostatném výkonu svého povolání, popřípadě osoba, která jedná jménem nebo na účet podnikatele.“ Výčet definic podnikatele doplňuje § 421 odst. 1: „[z]a podnikatele se považuje osoba zapsaná v obchodním rejstříku ...“ a odst. 2 „[m]á se za to, že podnikatelem je osoba, která má k podnikání živnostenské nebo jiné oprávnění podle jiného zákona.“

Finanční arbitr nezjistil, že by ve Smlouvě o úvěru byl Navrhovatel označen identifikačním číslem osoby, tj. IČO, když ve smlouvě předepsaná kolonka IČO není vyplněna. Finanční arbitr současně ze shromážděných podkladů nebo veřejně přístupných informací nezjistil, že Navrhovatel v rozhodné době vykonával výdělečnou činnost živnostenským nebo jiným způsobem na vlastní účet, odpovědnost, soustavně za účelem dosažení zisku; uzavíral smlouvy v souvislosti s jakoukoliv obchodní, výrobní nebo obdobnou činností a jednal jménem a na účet podnikatele; byl zapsaný v obchodním rejstříku a disponoval

živnostenským nebo obdobným oprávněním, což si finanční arbitr ověřil v rejstříku živnostenského podnikání.

Finanční arbitr tedy nezjistil, že by Navrhovatel v okamžiku uzavření Smlouvy o úvěru splňoval některou z definic podnikatele obsaženou v občanském zákoníku.

Nejvyšší správní soud ve svém rozhodnutí sp. zn. 2 As 93/2008, ze dne 10. 4. 2009, dovedl, že „[v]ystupuje-li účastník smlouvy v pozici podnikatele, je zásadně třeba, aby byl tak ve smlouvě o spotřebitelském úvěru označen. Pokud tomu tak není, je automaticky považován za spotřebitele.“ Nejvyšší správní soud specifikuje toto označení, když uvádí, že „[j]ednalo-li by se o úvěr poskytnutý v rámci obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti klientů, jak tvrdí stěžovatel, jistě by byli ve smlouvách identifikováni jako podnikatelé (tedy nikoliv rodným číslem, ale číslem identifikačním, nikoli bydlištěm, ale místem podnikání).“

Tento formální pohled následně rozvedl Ústavní soud, když ve svém rozhodnutí ze dne 4. 6. 2014, sp. zn. IV. ÚS 3402/13, vyjádřil výhrady ke způsobu, „kterým civilní soudy posoudily charakter předmětných (hlavních) smluv z hlediska možného podřazení pod smlouvy spotřebitelské.“ Civilní soudy totiž hodnotily pouze to, že stěžovatelka „opakovaně projevila vůči žalovanému záměr využít čerpané finanční prostředky výlučně pro účely svého zamýšleného podnikání“ a dospěly k závěru, že „nejde o spotřebitelskou smlouvu ...“. Podle názoru Ústavního soudu však civilní soudy použily „přepjatě formalistickou interpretaci“, když „nehodnotily, zda tento, byť navenek prezentovaný, ale nijak nekonkretizovaný postoj stěžovatelky, mohl být míněn vážně (ve smyslu schopnosti stěžovatelky rozpoznat rozdíl mezi smlouvou uzavřenou spotřebitelem a podnikatelem) a zda vedlejší účastník mohl být v dobré víře, že stěžovatelka není spotřebitel.“ Ústavní soud zdůraznil, že při posuzování, zda někdo jedná jako spotřebitel, či nikoliv, je nutné zohlednit i celkovou situaci, ve které se tato osoba nachází a za jakých okolností jedná a po zhodnocení skutkového stavu v tomto konkrétním případě Ústavní soud konstatoval, že nelze v dobré víře předpokládat, že osoba práva neznalá, která je zaměstnaná jako prodavačka a nachází se ve finanční tísní způsobené neschopností splácet předchozí spotřebitelské úvěry, si sjednává úvěr pro zamýšlené podnikatelské účely.

Ze shromážděných podkladů však finanční arbitr nezjistil žádné skutečnosti prokazující, že by Navrhovatel byl uvažoval o budoucím podnikání. Tato skutečnost ostatně neplyne ani z tvrzení účastníků řízení, ani ze Smlouvy o úvěru.

Instituce je při svém jednání vázána zásadou profesionality.

O významu a obsahu zásady profesionality opakovaně judikoval Nejvyšší soud České republiky, např. v rozhodnutí ze dne 26. 2. 2009, sp. zn. 23 Cdo 4427/2008, v němž uvádí, že pro vztahy související s podnikatelskou činností „platí zásada profesionality účastníků smluvního vztahu, od nichž je možno vyžadovat vyšší míru znalostí a zkušeností i vyšší míru péče o vlastní práva“ nebo v rozhodnutí ze dne 27. 9. 2007, sp. zn. 32 Odo 1726/2006, ve kterém shledal, že „žalobkyně nepostupovala s náležitou odbornou péčí, pokud se spokojila pouze s domněnkami o vlastnictví k danému automobilu založenými na faktuře vystavené žalovanou, ústních informacích žalované a na faxové fotokopii technického průkazu vozidla“, tj. že žalobkyně v daném případě vystupující jako podnikatel, si měla s odbornou péčí ověřit opravdový stav věci a nespoléhat se na pouhé domněnky.

S uvedenými závěry se poté ztotožnil i Ústavní soud v rozhodnutí ze dne 3. 2. 2011, sp. zn. I. ÚS 2719/10, když uvádí, že „[p]okud by (...) stěžovatelka s odbornou péčí zkontrolovala dodané zboží (byť jenom namátkově), a kontrola by nebyla zaměřena pouze na podobu zboží, ale i na jeho funkčnost, musela by nesprávné závity na většině dodaných PET uzávěrů zjistit,

a to ještě před tím, než by přistoupila k jejich opracování a dodání svému odběrateli. Tím by předešla vzniku celé řady nákladů, jejichž náhrady se v rámci odpovědnosti za škodu domáhala“. Ústavní soud proto rozhodl, že se stěžovatelka, jako podnikatel při podnikatelské činnosti, nemůže domáhat náhrady škody, která jí vznikla, protože nejednala s odbornou péčí.

Odborná péče Instituce jako podnikatele v rámci jeho podnikatelské činnosti v tomto případě znamená, že Instituce měla ověřit, zda je Navrhovatel podnikatel nebo že má Navrhovatel v úmyslu podnikat a to tak, aby neměla pochyb o tom, že k jeho podnikání skutečně dojde. Pokud Instituce tuto skutečnost nezjišťovala, nejednala v souladu se zásadou profesionality, a nemůže se nyní dovolávat toho, že Navrhovatel uzavřel Smlouvu o úvěru jako podnikatel.

Ani argument Instituce, že Manžela při sjednávání Smlouvy o úvěru vnímala jako „hlavního dlužníka“, když úvěr měla Instituce poskytnout za účelem jeho podnikání, neobstojí, když Úvěrování uzavřeli Smlouvu o úvěru jako solidární dlužníci, kteří jsou ze smlouvy zavázáni společně a nerozdílně, což vyplývá ze samotné Smlouvy o úvěru.

Finanční arbitr proto uzavírá, že považuje Navrhovatele za spotřebitele podle § 1 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi, protože nezjistil, že by Navrhovatel ve vztahu k Instituci vystupoval jako fyzická osoba, která jedná v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti, jak definují spotřebitele hmotněprávní předpisy.

Z veřejného seznamu živnostenského rejstříku finanční arbitr zjistil, že Instituce je obchodní společností, která je držitelem živnostenského oprávnění s předmětem podnikání „Poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru“ s datem vzniku oprávnění dne 1. 1. 2011 na dobu neurčitou a „Výroba, obchod a služby neuvedené v přílohách 1 až 3 živnostenského zákona“ v oboru činnosti „Služby v oblasti administrativní správy a služby organizačně hospodářské povahy“ s datem vzniku oprávnění 23. 2. 2000 na dobu neurčitou, na jejichž základě byla při splnění dalších podmínek v souladu se zákonem č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, oprávněna v době uzavření Smlouvy o úvěru poskytovat a zprostředkovat spotřebitelské úvěry, jakož i poskytovat úvěry, zápůjčky či obdobné finanční služby, které nepodléhají režimu zákona č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 43/2013 Sb. (dále jen „zákon o spotřebitelském úvěru“). Instituce tedy může být institucí ve smyslu § 3 odst. 1 písm. c) zákona o finančním arbitrovi.

Smlouva o úvěru v části, ve které se Instituce zavázala poskytnout Navrhovateli úvěr ve výši 537.000 Kč vyplacením peněžních prostředků na jeho bankovní účet, představuje smlouvu o spotřebitelském úvěru ve smyslu zákona o spotřebitelském úvěru, neboť není podle § 2 zákona o spotřebitelském úvěru smluvním vztahem vyloučeným z působnosti tohoto zákona.

Smlouva o úvěru dále v části, ve které se Instituce zavázala poskytnout Navrhovateli úvěr ve výši 213.000 Kč za účelem splacení úvěru poskytnutého společností Modrá pyramida stavební spořitelna, a. s., IČO 60192852, se sídlem Bělehradská 128, č. p. 222, 120 21 Praha 2 (dále jen „Původní věřitel“) ze smlouvy o překlenovacím úvěru ze stavebního spoření č. ■ ze dne 16. 8. 2006, představuje smlouvu o úvěru ve smyslu § 2395 a násl. občanského zákoníku, když se jedná o smluvní vztah vyloučený z režimu zákona o spotřebitelském úvěru podle § 2 písm. a) odst. 5 tohoto zákona, protože se jedná o úvěr poskytnutý pro účely bydlení zajištěný zástavním právem k nemovitosti a jehož účelem je splacení úvěru poskytnutého za účelem změny stavby.

Finanční arbitr je příslušný k rozhodování sporu mezi Navrhovatelem a Institucí, neboť se jedná o spor mezi zprostředkovatelem a spotřebitelem při poskytování spotřebitelského úvěru a jiného úvěru ve smyslu ustanovení § 1 odst. 1 písm. c) ve spojení s ustanovením § 3 odst. 1

písm. c) a odst. 2 zákona o finančním arbitrovi, když k rozhodování tohoto sporu je podle ustanovení § 7 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský soudní řád“), dána pravomoc českého soudu.

4 Tvrzení Navrhovatele

Navrhovatel tvrdí, že společně s Manželem měli několik závazků vůči jiným věřitelům, mj. i vůči společnosti BNP Paribas Personal Finance, která jim „*úvěr vypověděla, což vedlo k soudu a rozhodnutí je od června loňského roku pravomocné.*“ Aby „*zamezili ztrátě rodinného domu a výhod splátek nám poskytnutých na ostatních úvěrech*“ obrátil se Navrhovatel s Manželem na Instituci s žádostí o poskytnutí úvěru.

Navrhovatel namítá, že s Manželem v žádosti o poskytnutí úvěru od Instituce „*uvedli všechny skutečnosti, své finanční závazky i to že nám byl zesplatněn úvěr od společnosti CETELEM (rozuměj BNP Paribas Personal Finance) a hrozí exekuce. Nic jsme nezamlčeli.*“ Zároveň Navrhovatel tvrdí, že „*[k] žádosti jsme dokládali oba tři poslední výplatní pásky ze zaměstnání a do žádosti o půjčku, kterou jsme vyplňovali s paní [redacted] byly naše důvody jasně uvedeny.*“

Navrhovatel potvrzuje, že s Manželem uzavřeli s Institucí Smlouvu o úvěru. Navrhovatel tvrdí, že „*[s]mlouvu o půjčce (rozuměj Smlouvu o úvěru) jsme si předem nemohli přečíst, neboť společnost nám ji nechtěla poskytnout*“ a dále že „*[p]ři podpisu smlouvy, která již byla sepsána a připravena k podpisu, nám bylo sděleno, že do smlouvy uvedli manželovo IČO, abychom měli výhodnější úrok.*“

Navrhovatel odmítá, že by s Manželem žádali Instituci o úvěr související s jejich podnikáním, když podle jeho tvrzení žádali po Instituci poskytnutí úvěru „*pro vyplacení svých finančních závazků*“, což vyplývá také z toho, že „*[m]anželova živnost je již nejméně 12 let pozastavena a on je zaměstnán*“ a „*[v] současné době ani před tím manžel neuvažoval, že by živnost obnovil*“, o čemž Úvěrování Instituci měli informovat. Navrhovatel však zároveň dodává, že „*[o]d roku 2010 jsme živnost dále nepřerušovali, neboť již nebyla povinnost podávat nulová daňová přiznání a náš Finanční úřad v Kutné Hoře jej nepožadoval.*“

Navrhovatel dále tvrdí, že ačkoliv z poskytnutého úvěru uhradili Úvěrování společnosti BNP Paribas Personal Finance 50 % dlužné částky, obdrželi „*rozhodnutí o provedení exekuce a byla nám obstavena nemovitost*“, v důsledku čehož „*reagovala společnost ACEMA a.s., dopisem o ztrátě výhody splátek a postoupení pohledávky s tím, že nás vyzývají k úhradě celého dluhu včetně příslušenství do 10 dnů od zesplatnění v celkové výši 2.213.311,76 Kč.*“ Navrhovatel namítá, že Instituce neoprávněně vypověděla Smlouvu o úvěru, neboť v rámci žádosti o poskytnutí úvěru předložili s Manželem Instituci i Rozsudek „*a není tudíž pravda, že poskytovatel úvěru o naší situaci nevěděl.*“

Navrhovatel současně nesouhlasí s výší všech vyúčtovaných smluvních pokut za porušení smluvních povinností, když „*v tomto případě se nám zdají pokuty nepřiměřené*“ a zároveň „*neoprávněné a v rozporu s dobrými mravy.*“

6 Tvrzení Instituce

Instituce potvrzuje, že s Úvěrovanými uzavřela Smlouvu o úvěru.

Instituce tvrdí, že úvěr poskytla úvěrovaným jako úvěr podnikatelský, což vyplývá „*jak z názvu úvěrového typu a jeho charakteru, tak rovněž z prostého faktu, že manžel*

Navrhovatelky, jako hlavní dlužník, se při uzavírání této smlouvy identifikoval svým identifikačním číslem“, tak i ze skutečnosti, že „*součástí smluvní dokumentace je vedle úvěrové smlouvy TOP-BUSINESS jsou také obchodní podmínky označené „Obchodní podmínky společnosti ACEMA Credit Czech, a.s. pro poskytování podnikatelských úvěrů platné od 1.9.2014.“*

Instituce namítá, že „*[s]kutečnost, že jako úvěrování jsou účastníci smlouvy oba manželé, měla výhradně souvislost s poskytnutým zajištěním úvěru zástavním právem ve společném jmění manželů.“*

Instituce argumentuje, že vzhledem k tomu, že „*byla příprava smluv k podpisu v režimu podnikatelského úvěru, k ověřování příjmů a výdajů Úvěrovaných nedocházelo.“* Dále Instituce tvrdí, že jiné závazky Úvěrovaných zjišťovala „*v rámci žádosti o poskytnutí úvěru podepsané jak Navrhovatelem, tak ■.*“ Pokud jde o ověření pravdivosti a úplnosti poskytnutých informací o závazcích Úvěrovaných, Instituce připouští, že tu neověřovala.

K rozporu výše poskytnutého úvěru na základě Smlouvy o úvěru za účelem splacení dluhu Původnímu věřiteli, který spočívá v uvedení rozdílných částek ve smlouvě předložené Navrhovatelem a ve smlouvě předložené Institucí, tvrdí Instituce, že „*úvěr k účelu splacení úvěru u Modrá Pyramida stavební spořitelna a.s. byl institucí poskytnut ve výši 213.000,- Kč, když o tom svědčí výpis z účtu ze dne 2. 10. 2014 dokládající poskytnutí úvěru, ale také Institucí v řízení předložená úvěrová smlouva, která je opatřena ověřovací doložkou podpisů.“*

Instituce namítá, že Úvěrování v rozporu s článkem 8. odst. 1. Obchodních podmínek neinformovali Instituci o nařízení výkonu rozhodnutí na nemovitost Úvěrovaných sloužící k zajištění závazků ze Smlouvy o úvěru. Instituce dále namítá, že Úvěrování Instituci neinformovali ani o tom, že měli půjčku od společnosti BNP Paribas Personal Finance, jakož ani o tom, že tato půjčka byla věřitelem zesplatněna. Instituce argumentuje, že existenci dluhu Úvěrovaných vůči společnosti BNP Paribas Personal Finance nemohla zjistit ani z výpisu z katastru nemovitostí, neboť exekutorské zástavní právo ve prospěch společnosti BNP Paribas Personal Finance bylo do katastru nemovitostí zapsáno až dne 4. 3. 2015, tedy až po uzavření Smlouvy o úvěru.

Instituce tvrdí, že Úvěrování nesplnili svůj závazek „*předložit potvrzení o zaplacení daní“* a zároveň „*v rozporu s ustanovením článku 7 odst. 2 Obchodních podmínek nedoložili ve lhůtě 6 měsíců do čerpání úvěru kopie dokladů prokazujících využití úvěru.“*

Instituce argumentuje, že v důsledku porušení výše uvedených povinností jí vzniklo právo požadovat „*okamžité splacení úvěru, příslušenství, smluvních pokut, poplatků a ostatních účelně vynaložených nákladů (zesplatnit úvěr).“*

Instituce tvrdí, že Úvěrované o zesplatnění úvěru informovala dne 24. 4. 2015 a vyzvala je k úhradě dluhu, který ke dni 10. 4. 2015 činil 1.950.262,76 Kč.

7 Pokus o smír

Finanční arbitr v souladu s ustanovením § 1 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi vyzval účastníky řízení ke smírnému vyřešení sporu.

Instituce předložila návrh smírného vyřešení sporu, ve kterém navrhla, že nebude po Navrhovateli požadovat úhradu jedné poloviny všech vyúčtovaných smluvních pokut. Navrhovatel však tento návrh Instituce neakceptoval, a proto Instituce navrhla, že bude po

Navrhovatel požadovat úhradu částky celkem 1.200.000 Kč. Ani tento návrh však Navrhovatel neakceptoval a Instituci předložil vlastní návrh smírného řešení sporu, ve kterém Instituci jako vypořádání svých závazků nabídl zaplacení částky ve výši do 1.000.000 Kč, resp. ve výši 500.000 Kč po částečném zpětvzetí návrhu Navrhovatele, a to v přiměřených splátkách. Instituce však s tímto návrhem Navrhovatele nesouhlasila, a proto se finančnímu arbitrovi nepodařilo dosáhnout smírného řešení sporu.

8 Právní posouzení

Finanční arbitr podle ustanovení § 12 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi rozhoduje podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nestranně, spravedlivě a bez průtahů a pouze na základě skutečností zjištěných v souladu se zákonem o finančním arbitrovi a zvláštními právními předpisy. Podle ustanovení § 12 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi finanční arbitr při svém rozhodování vychází ze skutkového stavu věci a volně hodnotí shromážděné podklady.

Předmětem sporu je určení neplatnosti Smlouvy o úvěru z důvodu neposouzení úvěruschopnosti Navrhovatele, a dále určení, že k ujednáním o smluvních pokutách, které Instituce vyúčtovala Navrhovatel, se nepřihlíží, jakož i určení, že Instituce Navrhovatel neplatně zesplatnila jeho dluh ze Smlouvy o úvěru.

8.1 *Obsah Smlouvy o úvěru a skutková zjištění*

Ze shodných tvrzení stran sporu má finanční arbitr za prokázané, že Navrhovatel společně s Manželem uzavřel s Institucí Smlouvu o úvěru.

Instituce se v článku 2 odst. 1. Smlouvy o úvěru zavázala poskytnout Úvěrovaným finanční prostředky do výše 750.000 Kč, a to tak, že „[v]ýplata peněžní částky odpovídající úvěru bude provedena převedením části finančních prostředků na účet Modré pyramidy stavební spořitelny, a. s. ve výši 213.000,- na číslo účtu ■■■ pod variabilním symbolem ■■■, za účelem vyplacení zástavního práva smluvního a následně převedením zbývajících finančních prostředků úvěrového rámce na účet úvěrovaného ■■■ vedený u Komerční banky, a.s. pod variabilním symbolem ■■■.“

Úvěrovaní se v článku 3 odst. 1. Smlouvy o úvěru zavázali „zaplatit úvěrujícímu za rezervaci finančních prostředků smluvní odměnu. Tato smluvní odměna (závazková provize) představuje částku 5% z poskytovaného úvěru“. Ze stejného ujednání Smlouvy o úvěru dále vyplývá, že se Úvěrovaní zavázali Instituci uhradit „poplatek ve výši 2.000 Kč (slovy dva tisíce korun českých) za zajištění podání každého jednoho návrhu na zápis práva do katastru nemovitostí.“

Úvěrovaní se v článku 2 odst. 2. Smlouvy o úvěru zavázali „vrátit úvěrujícímu částku úvěru na jeho účet založený u Komerční banky, a.s. č.ú. ■■■ pod variabilním symbolem ■■■, formou pravidelných měsíčních splátek, které zahrnují splátku jistiny a úroku – viz příloha splátkový kalendář, který je přílohou a nedílnou součástí této smlouvy.“

Smluvní strany dále v článku 8 odst. 1. Smlouvy o úvěru „se dohodly na možnosti služby Superexpress“, když zároveň podle článku 8 odst. 4 Smlouvy o úvěru „[s]lužba Superexpress je poskytována úvěrujícím za poplatek, jehož výše činí 5% z úvěrového rámce při čerpání úvěrového rámce dle článku 8.2. této smlouvy do 150.000,- Kč včetně (slovy sto padesát tisíc korun českých) nebo 7% z úvěrového rámce při čerpání úvěrového rámce dle článku 8.2. této smlouvy více než 150.00,- Kč do 400.000,-Kč.“

Instituce s Úvěrovanými si dále v článku 9 odst. 1. Smlouvy o úvěru sjednali, že „*OP a SP (rozuměj Obchodní podmínky a Sazebník) jsou přílohou a nedílnou součástí této smlouvy, úvěrovaný se s jejich obsahem seznámil a souhlasí s ním.*“

Smluvní strany si dále v Sazebníku sjednaly mj. „*Poplatek za vyplacení Úvěru nebo jeho části na jiný účet Úvěrovaného ve výši: 3%*“.

Smluvní strany si dále v článku 5 odst. 5 Obchodních podmínek sjednaly, že „*[ú]věrovaný je povinen prokázat Úvěrujícímu zaplacení daní, pojistného nebo poplatků souvisejících se zástavou nebo jiným předmětem zajištění, a to vždy do 15 dnů po splatnosti konkrétního závazku.*“

Smluvní strany si dále v článku 6 odst. 2 Obchodních podmínek sjednaly, že „*[ú]věrující má dále právo požadovat okamžité splacení jistiny Úvěru, příslušenství, smluvních pokut, poplatků a ostatních účelně vynaložených nákladů (dále též jen „zesplatnit Úvěr“) nebo odstoupit od Smlouvy v kterémkoliv z níže uvedených případů: c) pokud Úvěrovaný porušil bez souhlasu Úvěrujícího sjednaný účel čerpání Úvěru, případně nedoložil účelovost čerpání kopiemi dokladů prokazujícími využití Úvěru nejpozději do 6 měsíců ode dne poskytnutí Úvěru nebo jeho části, pokud Úvěrující neurčí písemným prohlášením jinak, g) pokud Úvěrovaný vykazuje takové zhoršení finanční situace, které ohrožuje návratnost Úvěru. [...] Dále je takovouto situací zejména veřejná dražba nebo zahájení výkonu rozhodnutí či exekuce na majetek Úvěrovaného či jiné osoby podílející se na zajištění Úvěru, h) pokud dojde k zániku pojistné smlouvy dle čl. 5.3 těchto OP nebo zrušení vinkulace pojištění ve prospěch Úvěrujícího. Za porušení povinností dle čl. 6.2 c) OP se sjednává smluvní pokuta ve výši 19 % z nominální výše Úvěru.*“

Smluvní strany si dále v článku 6 odst. 8 Obchodních podmínek sjednaly, že „*[z]a každé porušení ustanovení podmínek OP nebo Smlouvy ze strany Úvěrovaného se sjednává smluvní pokuta ve výši 19 % z nominální výše Úvěru, není-li v OP nebo ve Smlouvě sjednáno jinak.*“

Smluvní strany si dále v článku 6 odst. 10. Obchodních podmínek sjednaly, že „*[p]ro případ prodlení Úvěrovaného s úhradou jakéhokoliv finančního závazku vzniká Úvěrujícímu právo na smluvní pokutu ve výši 0,25 % z nesplacené výše závazku za každý den prodlení, až do úplného zaplacení všech závazků Úvěrovaného vůči Úvěrujícímu.*“

Smluvní strany si dále v článku 8 odst. 1 Obchodních podmínek sjednaly, že „*[ú]věrovaný se zavazuje písemně informovat Úvěrujícího o jakékoli nepříznivé změně ve své finanční situaci nebo osobních poměrech, které by vedly zejména k neschopnosti splácet Úvěr, a o důvodech takové změny. Za takovou situaci se považuje zejména situace, kdy Úvěrovaný nehradí veškeré své splatné závazky včas. [...] za porušení povinností dle tohoto čl. 8.1 OP se sjednává smluvní pokuta ve výši 15% z nominální výše Úvěru.*“

Z výpisu z účtu Úvěrovaných vedeného Původním věřitelem, jakož i z Výpisu z účtu Instituce, má finanční arbitr za prokázané, že Instituce dne 2. 10. 2014 ve prospěch účtu Původního věřitele vyplatila 213.000 Kč za účelem splacení dluhu ze Smlouvy o překlenovacím úvěru 1.

Z Pokladního dokladu podepsaného Manželem má finanční arbitr za prokázané, že část úvěru ve výši 30.000 Kč poskytla Instituce Manželovi v hotovosti. Z Výpisu z účtu Navrhovatele má finanční arbitr dále za prokázané, že část úvěru ve výši 423.610 Kč poskytla Instituce ve prospěch účtu Navrhovatele.

Z Jednostranného zápočtu má finanční arbitr za prokázané, že část poskytnutého úvěru ve výši 83.390 Kč si Instituce jednostranně započítala na úhradu poplatku za vklad do katastru nemovitostí ve výši 2.000 Kč, poplatku za závazkovou provizi ve výši 37.500 Kč, poplatku za SUPER expresní čerpání ve výši 37.500 Kč a poplatek za vyplacení jiného závazku ve výši 6.390 Kč.

Z Historie čerpání úvěru a splátek má finanční arbitr za prokázané, že Navrhovatel Instituci uhradil celkem 8 splátek v celkové výši 66.408 Kč.

Z Dopisu o zesplatnění úvěru finanční arbitr zjistil, že Instituce Úvěrovaným úvěr zesplatnila a vyúčtovala jim mj. smluvní pokuty v celkové výši 1.198.375,76 Kč.

Z Rozsudku má finanční arbitr za prokázané, že soud uložil Úvěrovaným povinnost zaplatit společnosti BNP Paribas Personal Finance částku 480.788 Kč s úrokem z prodlení ve výši 8,05 % ročně z částky 480.788 Kč od 1. 7. 2013 do zaplacení a dále náhradu nákladů řízení ve výši 50.550 Kč.

8.2 Právní režim Smlouvy o úvěru

Smlouvu o úvěru uzavřely strany sporu za účinnosti občanského zákoníku. Finanční arbitr považuje Smlouvu o úvěru za smlouvu o úvěru ve smyslu § 2395 a násl. občanského zákoníku, neboť to plyne z jednotlivých smluvních ujednání o právech a povinnostech smluvních stran i ze čl. 1, ve kterém Navrhovatel a Instituce výslovně na ustanovení § 2395 a násl. občanského zákoníku odkázali.

Jelikož finanční arbitr z čl. I. a III. Smlouvy o překlenovacím úvěru 1 zjistil, že Původní věřitel poskytl Úvěrovaným úvěr za účelem změny stavby, který byl zajištěn zástavním právem na nemovitosti Navrhovatele, a současně v čl. 2 odst. 1. Smlouvy o úvěru si Navrhovatel a Instituce sjednali účelovou vázanost části úvěru ve výši na splacení závazku vůči Původnímu věřiteli ze Smlouvy o překlenovacím úvěru 1 a rovněž zajistili tento úvěr zástavním právem k nemovitosti, není úvěr ze Smlouvy o úvěru v částí 213.000 Kč spotřebitelským úvěrem ve smyslu zákona o spotřebitelském úvěru [srov. § 2 písm. a) odst. 5 zákona o spotřebitelském úvěru].

V části, ve které se Instituce zavázala poskytnout Navrhovateli peněžní prostředky ve výši 537.000 Kč bez sjednaného účelu, je Smlouva o úvěru smlouvou spotřebitelskou uzavřenou v režimu zvláštní úpravy zákona o spotřebitelském úvěru.

Od 1. 12. 2016 je platným a účinným předpisem, který upravuje smlouvu o spotřebitelském úvěru a smlouvu o úvěru na bydlení zákon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru (dále jen „nový zákon o spotřebitelském úvěru“). Podle ustanovení § 164 tohoto zákona však platí, že „[n]ení-li dále stanoveno jinak řídí se práva a povinnosti ze smlouvy o spotřebitelském úvěru uzavřené přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona dosavadními právními předpisy.“ Jelikož Smlouvu o úvěru uzavřeli Navrhovatel a Instituce před účinností nového zákona o spotřebitelském úvěru, řídí se práva a povinnosti z ní vyplývající výhradně zákonem o spotřebitelském úvěru a občanským zákoníkem.

Zákon o spotřebitelském úvěru je vůči občanskému zákoníku ve vztahu speciality, neboť podle ustanovení § 9 odst. 2 věty první občanského zákoníku platí, že „[s]oukromá práva a povinnosti osobní a majetkové povahy se řídí občanským zákoníkem v tom rozsahu, v jakém je neupravují jiné právní předpisy“. Proto má aplikace právních norem v něm obsažených přednost před aplikací právních norem obsažených v občanském zákoníku. Tím však není

dotčena subsidiární aplikace občanského zákoníku v otázkách, které zákon o spotřebitelském úvěru neupravuje.

8.3 Posouzení úvěruschopnosti

Pokud jde o část Smlouvy o úvěru uzavřenou v režimu zákona o spotřebitelském úvěru, stanoví tento zákon povinnost věřitele s odbornou péčí posoudit schopnost spotřebitele splácet spotřebitelský úvěr v ustanovení § 9 odst. 1, když stanoví, že „[v]ěřitel před uzavřením smlouvy, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, či změnou takové smlouvy spočívající ve významném navýšení celkové výše spotřebitelského úvěru, je povinen s odbornou péčí posoudit schopnost spotřebitele splácet spotřebitelský úvěr, a to na základě dostatečných informací získaných i od spotřebitele, a je-li to nezbytné, nahlédnutím do databází umožňujících posouzení úvěruschopnosti spotřebitele. Věřitel poskytne spotřebitelský úvěr jen tehdy, pokud je po posouzení úvěruschopnosti spotřebitele s odbornou péčí zřejmé, že spotřebitel bude schopen spotřebitelský úvěr splácet, jinak je smlouva, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, neplatná.“

Při získávání relevantních informací za účelem posouzení úvěruschopnosti spotřebitele věřitel tedy vychází jak z informací dodaných spotřebitelem, tak z informací, které získává z jiných dostupných zdrojů při respektování principu přiměřenosti nejvýše v rozsahu nezbytně nutném pro splnění této své povinnosti při maximálním respektování spotřebitelových práv na ochranu jeho osobních údajů.

Je povinností věřitele takto získané informace shromáždit, vyhodnotit jejich dostatečnost a rozhodnout, zda a které informace je nezbytné dále ověřovat, popř. jejich znalost prohlubovat. Povinností věřitele je mj. nahlédnout i do databází shromažďujících informace o již existujících úvěrových vztazích spotřebitele, pokud lze z informací získaných od spotřebitele usuzovat, že již byl nebo stále je v jiném úvěrovém vztahu.

Je-li věřitelem banka, je na místě, aby při zkoumání výdajů spotřebitele věřitel hodnotil i informace z databází shromažďujících informace o nebankovních úvěrových vztazích; nebankovní věřitel pak může informace o spotřebitelových bankovních úvěrech získat např. s pomocí spotřebitele. Za dostatečné se považují pouze takové informace o příjmech a výdajích spotřebitele, ze kterých je věřitel schopný získat objektivní obraz o jeho finanční situaci.

Spotřebitel je podle § 9 odst. 3 zákona o spotřebitelském úvěru povinen poskytnout věřiteli na jeho žádost úplné, přesné a pravdivé údaje. Tato povinnost však nezabývá věřitele povinností jednat s odbornou péčí, tedy vyžádat si od spotřebitele potřebné informace, aktivně opatřovat další přiměřené a objektivně zjistitelné informace o spotřebiteli a všechny získané informace řádně vyhodnotit. Shodný názor co do povinnosti ověřit tvrzení spotřebitele ostatně zastávají i obecné soudy (viz rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky, ze dne 27. 9. 2007, sp. zn. 32 Odo 1726/2006).

Schopnost spotřebitele splácet spotřebitelský úvěr finanční arbitr chápe jako situaci, kdy v závislosti na frekvenci splácení zbyde spotřebiteli v jeho osobním/domácím rozpočtu dostatek finančních prostředků na to, aby bez jakýchkoliv problémů a omezení mohl splácet splátku v předpokládané výši. Proto Instituce musí mimo jiné analyzovat spotřebitelův osobní/domácí rozpočet, a to jak stranu příjmů, tak stranu výdajů, a to vždy ve vztahu ke konkrétnímu žadateli o úvěr a informacím o jeho konkrétních příjmech ze zaměstnanecké či jiné činnosti, nákladech na bydlení, dopravu, domácnost nebo nezaopatřené děti. Analýza pouze některé ze stran rozpočtu sama o sobě k posouzení úvěruschopnosti nepostačuje.

Pro posouzení úvěruschopnosti spotřebitele je zcela bez významu, zda je ochotný poskytnout věřiteli zajištění v podobě zástavního práva či zajišťovacího převodu práva k nemovitosti, když tato skutečnost nemá o jeho schopnosti řádně splácet úvěr bez negativního zásahu do jeho osobních nebo majetkových poměrů žádnou vypovídací hodnotu.

Obsah povinnosti jednat při posuzování úvěruschopnosti spotřebitele s odbornou péčí zákon o spotřebitelském úvěru neobsahuje. Právní pojem odborná péče je považován za tzv. neurčitý právní pojem, který se má vykládat v kontextu obecné právní úpravy i konkrétních skutkových okolností.

Finanční arbitr nejprve zkoumal jiné právní předpisy, v nichž je tento pojem, resp. jeho obsah obsažen.

Odbornou péčí vymezuje (pro účely tohoto zákona) např. § 2 odst. 1 písm. p) zákona č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů, který stanoví, že se rozumí „*odbornou péčí úroveň zvláštních dovedností a péče, kterou lze od podnikatele ve vztahu ke spotřebiteli rozumně očekávat a která odpovídá poctivým obchodním praktikám nebo obecným zásadám dobré víry v oblasti jeho činnosti*“. Obdobně tento pojem definuje např. § 32 odst. 1 zák. č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů, který stanoví, že „*[i]nvestiční zprostředkovatel je povinen poskytovat investiční služby s odbornou péčí. Vynaložení odborné péče především znamená, že investiční zprostředkovatel jedná kvalifikovaně, čestně a spravedlivě a v nejlepším zájmu zákazníků, zejména plní povinnosti podle této hlavy*“.

Odborná péče je tak v kontextu zákona o spotřebitelském úvěru korektiv jednání věřitele, které v tomto případě posoudí finanční arbitr, a zakládá se jak na objektivním hledisku, tj. na odborných znalostech a schopnostech, tak na hledisku subjektivním, spočívajícím v pečlivosti konkrétního věřitele.

Ke shodným závěrům co do posouzení úvěruschopnosti s odbornou péčí dospěl i Nejvyšší správní soud v rozhodnutí ze dne 1. 4. 2015, sp. zn. 1 As 30/2015, ve kterém uvedl, že § 9 odst. 1 zákona o spotřebitelském úvěru je třeba vykládat tak, že „*věřitel musí náležitě pečlivě zjišťovat schopnost spotřebitele splácet úvěr a požadovat doklady k jeho tvrzení. Je také nutno dovodit, že věřitel by měl úvěruschopnost dlužníka aktivně zjišťovat a prověřovat, nikoliv se spokojit pouze s jeho ničím nedoloženými prohlášeními.... postup stěžovatelky, která posuzovala úvěruschopnost spotřebitele pouze na základě jejich ničím nedoložených prohlášení, byl v rozporu s požadavkem zjištění schopnosti spotřebitele splácet úvěr s odbornou péčí ve smyslu § 9 odst. 1 zákona o spotřebitelském úvěru*“. Obdobně jako finanční arbitr pak Nejvyšší správní soud dále konstatoval, že „*požadovanými doklady pro prokázání úvěruschopnosti spotřebitele mohou být např. potvrzení o zaměstnání a příjmu, výplatní pásky, výpis z bankovního účtu žadatele a podobně. Nejednalo by se tedy o opakovaná prohlášení téhož obsahu, jak uvádí stěžovatelka, neboť ta by skutečně byla nadbytečná. Mělo by jít o doklady vydané spotřebiteli třetí stranou, které budou objektivně a věrohodně vypovídat o spotřebitelově schopnosti dostát svým závazkům ze smlouvy o úvěru*“.

Finanční arbitr zkoumal, zda Instituce splnila povinnost posoudit úvěruschopnost Navrhovatele s odbornou péčí v tomto konkrétním případě.

Finanční arbitr zjistil, že Prohlášení úvěrovaných obsahuje údaj o tom, že čistý měsíční příjem domácnosti Úvěrovaných je 25.000 Kč. Ačkoliv Navrhovatel tvrdí, že Instituci společně s Manželem předložili každý tři výplatní pásky ze zaměstnání, Instituce je v řízení před

finančním arbitrem nepředložila a naopak tvrdí, že si údaje o příjmech Úvěrovaných nijak neověřila.

Pokud jde o závazky, Instituce zjišťování jejich rozsahu doložila Dohodou o vymezení vzájemných práv a povinností.

Z Dohody o vymezení vzájemných práv a povinností finanční arbitr zjistil nejen závazky Úvěrovaných, ale i jejich příjmy. Údaje ohledně výše příjmů Úvěrovaných uvedené v Prohlášení úvěrovaných a v Dohodě o vymezení vzájemných práv a povinností se však liší, když Úvěrovaní v posledně uvedeném dokumentu Instituci potvrdili, že výše měsíčního příjmu Navrhovatele činila 20.000 Kč a výše měsíčního příjmu Manžela činila 25.000 Kč.

Úvěrovaní v Dohodě o vymezení vzájemných práv a povinností dále prohlásili, že mají dluh vůči Původnímu věřiteli ve výši 400.000 Kč, který splácí měsíčními splátkami ve výši 5.000 Kč, vůči společnosti MONETA Money Bank, a. s., IČO 25672720, se sídlem Vyskočilova 1422/1a, 140 28 Praha 4 – Michle (dále jen „společnost MONETA Money Bank“) ve výši 180.000 Kč, který splácí měsíčními splátkami ve výši 5.000 Kč, vůči společnosti Citibank Europe plc, číslo registrace 132781, se sídlem North Wall Quay 1, Dublin, Irsko, podnikající v České republice prostřednictvím odštěpného závodu zahraniční právnické osoby Citibank Europe plc, organizační složka, IČO 28198131, se sídlem Bucharova 2641/14, 158 02 Praha 5 – Stodůlky (dále jen „společnost Citibank Europe“), ve výši 50.000 Kč, který splácí měsíčními splátkami ve výši 2.000 Kč, a vůči společnosti ESSOX ve výši 50.000 Kč, který splácí měsíčními splátkami ve výši 2.000 Kč.

Z Dohody o vymezení vzájemných práv a povinností ani z jiného dokumentu však finanční arbitr nezjistil, že by Instituce před uzavřením Smlouvy o úvěru zjišťovala u Navrhovatele informace ohledně jeho dluhu vůči společnosti BNP Paribas Personal Finance.

Skutečnost, že Úvěrovaní v Dohodě o vymezení vzájemných práv a povinností závazek vůči společnosti BNP Paribas Personal Finance neuvedli, byť v době jejího uzavření prokazatelně existoval, nezabývá Instituci povinností si údaje uvedené Úvěrovanými ověřit. Instituce mohla získat takovou informaci např. z databází shromažďujících informace o nebankovních úvěrových vztazích, případně z výpisů z účtů Úvěrovaných, ve kterých by mohly být splátky tohoto závazku zachyceny.

Z Dohody o vymezení vzájemných práv a povinností ani z jiného dokumentu pak finanční arbitr nezjistil, zda Instituce zjišťovala údaje ohledně výdajů Úvěrovaných na bydlení, dopravu, domácnost, apod.

Instituce tak neprokázala, zda ověřovala pravdivost a úplnost údajů uvedených v Dohodě o vymezení vzájemných práv a povinností, když se spokojila s údaji tvrzenými Úvěrovanými, aniž by dále zkoumala, zda odpovídají skutečnosti a zda je výčet závazků Úvěrovaných úplný.

Finanční arbitr nemůže takový postup nejen ve zkoumaném případě, ale i obecně, považovat za postup splňující kritéria odborné péče, neboť pouze na základě Dohody o vymezení vzájemných práv a povinností nemůže věřitel objektivně získat informace potřebné pro zhodnocení finanční situace spotřebitele a relevantně tak zhodnotit, zda je Navrhovatel společně s Manželem schopen řádně úvěr splácet bez negativních zásahů do jeho majetkových a společenských poměrů.

Finanční arbitr na základě shromážděných podkladů konstatuje, že Instituce neposoudila schopnost Navrhovatele splácet úvěr s odbornou péčí, když neshromáždila dostatečné

informace pro rozhodnutí o tom, zda je Navrhovatel společně s Manželem schopen úvěr splácet tak, jak Instituci ukládá zákon o spotřebitelském úvěru.

Pro úplnost finanční arbitr zhodnotil, zda by Navrhovatel s Manželem na základě jejich příjmů byli při zohlednění jejich výdajů, jakož i dluhu vůči společnosti BNP Paribas Personal Finance, který byl na základě Rozsudku v době uzavření Smlouvy o úvěru splatný v celé jeho výši, schopen splácet úvěr ze Smlouvy o úvěru.

Ačkoliv Instituce měla povinnost posoudit úvěruschopnost pouze v případě Navrhovatele, finanční arbitr vycházel z příjmů a výdajů jak Navrhovatele, tak i Manžela, neboť při posuzování úvěruschopnosti je nezbytné zohlednit rodinné postavení spotřebitele, tedy zda vyživuje další osoby, anebo naopak zda se na financování provozu domácnosti podílí další osoba.

Za předpokladu, že by Úvěrovaní na základě Rozsudku společnosti BNP Paribas Personal Finance do doby uzavření Smlouvy o úvěru ničeho neuhradili, činil by jejich dluh podle Rozsudku ke dni 2. 9. 2014 celkem 576.827,79 Kč.

V případě, že by Úvěrovaní peněžní prostředky ve výši 453.610 Kč, které na základě Smlouvy o úvěru dostali k dispozici, použili na úhradu dluhu vůči společnosti BNP Paribas Personal Finance, stále by vůči této společnosti měli splatný dluh 123.217,79 Kč.

Z Výpisu z účtu Navrhovatele vyplývá, že mu plátce označený „Městská část Pha 15“ zaslal v měsíci říjnu 2014 částku 20.545 Kč, v měsíci listopadu 2014 částku 18.770 Kč, v měsíci prosinci 2014 částku 19.383 Kč, v měsíci květnu 2015 částku 18.593 Kč a v měsíci červenci 2015 částku 18.489 Kč, v průměru tedy 19.100,- Kč měsíčně.

Tyto údaje odpovídají údajům ohledně příjmu Navrhovatele uvedenému v Dohodě o vymezení vzájemných práv a povinností. Stejně tak údaj ohledně poskytovatele příjmu Navrhovatele se v obou dokumentech shoduje.

Z evidenčního listu důchodového pojištění za rok 2014 vyplývá, že hrubý příjem Manžela za období od 5. 3. 2014 do 31. 12. 2014 činil 284.313 Kč. Průměrná měsíční mzda Manžela tak činila přibližně 21.600 Kč.

Celkové měsíční příjmy Navrhovatele a Manžela tak činily přibližně 40.700 Kč.

Stejně tak údaje ohledně výdajů Navrhovatele a Manžela na splácení jejich společných závazků vůči jiným věřitelům uvedeným v Dohodě o vymezení vzájemných práv a povinností odpovídají údajům vyplývajícím z Výpisu z účtu Navrhovatele, když podle toho Navrhovatel splácel Původnímu věřiteli měsíčně splátku ve výši 3.000 Kč, společnosti MONETA Money Bank ve výši 5.200 Kč, společnosti Citibank Europe ve výši 1.000 Kč a společnosti ESSOX ve výši 1.000 Kč.

Vedle toho z Výpisu z účtu finanční arbitr zjistil, že Navrhovatel ze svého účtu měsíčně splácel blíže nespecifikované úvěry ve prospěch účtů č. ■■■, ■■■ a ■■■ v celkové výši vždy přibližně 8.500 Kč. Dále z Výpisu z účtu Navrhovatele vyplývá, že náklady na elektřinu činily měsíčně přibližně 2.800 Kč, platby SIPO měsíčně přibližně 2.000 Kč a vodné čtvrtletně přibližně 2.500 Kč.

Dále z Dohody o vymezení vzájemných práv a povinností finanční arbitr zjistil, že Úvěrovaní měli 2 potomky ve věku 9 a 12 let. Podle § 910 občanského zákoníku „[p]ředci a potomci mají vzájemnou vyživovací povinnost.“ K výdajům Úvěrovaných je tak dále nutné připočítat

částku výživného na jejich potomky, která odpovídá jejich zákonné vyživovací povinnosti. Občanský zákoník však již způsob výpočtu výživného neupravuje, a proto finanční arbitr při výpočtu vycházel z dokumentu Ministerstva spravedlnosti nazvaného Doporučená výchozí rozmezí pro stanovení výše výživného za účelem sjednocení rozhodovací praxe soudů v otázkách výživného na nezaopatřené děti (dále jen „Tabulka“). Podle Tabulky by u dítěte ve věku 6-9 let měl díl z příjmu připadající na výživné být 13-17 %, u dítěte ve věku 10-14 let potom 15-19 %. Výživné se na základě Tabulky počítá z čistého příjmu povinného.

Vycházel-li by finanční arbitr ze spodní hranice dílů z příjmu připadající na výživné, činila by výše výživného na jednoho potomka 5.291 Kč a na druhého 6.105 Kč. Tabulka má však pouze doporučující ráz a je nezbytné zhodnotit i další specifika konkrétní věci, tj. že v daném případě existuje vícero vyživovacích povinností stejného druhu. Uvedené částky tak nelze považovat za konečné a slouží pouze k účelům znázornění přibližného výživného, které mají Úvěrování s ohledem na jejich příjem povinnost poskytovat svým potomkům.

Měsíční výdaje Navrhovatele a Manžela bez zohlednění jejich vyživovací povinnosti tedy v době uzavření Smlouvy o úvěru činily nejméně 24.334 Kč. Po odečtení těchto výdajů Navrhovatele a Manžela od jejich příjmů, by tak zůstala v jejich rozpočtu pouze částka 16.366 Kč, při zohlednění vyživovací povinnosti pak 4.970 Kč.

Pokud se pak Úvěrování zavázali v článku 2. odst. 2 Smlouvy o úvěru ve spojení se splátkovým kalendářem ke Smlouvě o úvěru ke splacení úvěru v 240 pravidelných měsíčních splátkách ve výši 8.360 Kč, nemůže finanční arbitr než uzavřít, že pokud by Instituce provedla posouzení úvěruschopnosti s odbornou péčí, tak jak jí ukládá zákon, dospěla by k závěru, že Úvěrování nejsou schopni včasného a řádného plnění závazků ze Smlouvy o úvěru.

Jelikož Instituce nesplnila zákonem jí uloženou povinnost posoudit úvěruschopnost Navrhovatele s odbornou péčí a poskytla úvěr, aniž by zjistila všechny závazky Navrhovatele, finančnímu arbitrovi nezbyvá než uzavřít, že Smlouva o úvěru je v části, ve které se Instituce zavázala poskytnout Navrhovateli finanční prostředky ve výši 537.000 Kč, neplatná podle § 9 odst. 1 věty druhé zákona o finančním arbitrovi.

Zákon o spotřebitelském úvěru však nestanoví, zda se jedná o neplatnost relativní či absolutní. Občanský zákoník preferuje relativní neplatnost před neplatností absolutní. Tato zásada je obsažena v § 574 občanského zákoníku, který je základním výkladovým pravidlem a který stanoví, že *„[n]a právní jednání je třeba spíše hledět jako na platné než jako na neplatné.“* Ve všech případech, ve kterých občanský zákoník jako následek vady právního jednání stanoví neplatnost, se tedy proto jedná o neplatnost relativní. Pouze pokud právní jednání vykazuje znaky obsažené v ustanovení § 588 občanského zákoníku, pak se jedná o neplatnost absolutní, když *„[s]oud přihlédne i bez návrhu k neplatnosti právního jednání, které se zjevně přiči dobrým mravům, anebo které odporuje zákonu a zjevně narušuje veřejný pořádek. To platí i v případě, že právní jednání zavazuje k plnění od počátku nemožnému.“*

K absolutní neplatnosti právního jednání je potřeba naplnit zákonné požadavky v souladu s ustanovením § 588 občanského zákoníku, tedy krom rozporu se zákonem musí být kumulativně naplněna podmínka zjevného narušení veřejného pořádku.

Finanční arbitr je přesvědčen, že součástí veřejného pořádku je mimo jiné ochrana skupin osob, které jsou určitým způsobem zranitelné. Mezi takové skupiny osob nepochybně patří spotřebitelé, neboť jejich postavení je obecně ve styku s profesionálním podnikatelem znevýhodněno tím, že do vztahu s podnikatelem vstupují jako neprofesionálové a jsou vůči

podnikateli zpravidla hospodářsky a informačně slabší stranou, s menší dostupností právních služeb, nedostatkem profesionálních zkušeností a nemožností stanovovat si smluvní podmínky.

Pokud jde o požadavek zjevného narušení veřejného pořádku, který ustanovení § 588 občanského zákoníku předpokládá, vnímá finanční arbitr důraz na zjevnost jako pravidlo, jaký závěr učinit, jsou-li objektivní pochybnosti o tom, zda určité jednání porušuje veřejný pořádek či nikoli. V případě pochybností, že k narušení veřejného pořádku došlo, by požadavek zjevnosti nebyl naplněn a byla by presumována shoda jednání s veřejným pořádkem.

V posuzovaném případě však právním jednáním smluvních stran došlo k narušení veřejného pořádku tím, že byl porušen § 9 odst. 1 zákona o spotřebitelském úvěru. Porušení této normy veřejného pořádku bylo prokázáno a finanční arbitr proto nemá pochyb o tom, že k narušení veřejného pořádku došlo. Finanční arbitr tak považuje toto narušení veřejného pořádku za zjevné.

Ačkoli zákon o spotřebitelském úvěru výslovně nestanoví, že následkem porušení povinností podle § 9 odst. 1 tohoto zákona je absolutní neplatnost smlouvy, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, je tento výklad z hlediska ochrany spotřebitele nutný a nasvědčuje tomu i legislativní vývoj ochrany spotřebitele a samotné právní úpravy spotřebitelských úvěrů a jejich zprostředkování.

Smlouva o úvěru je tedy v části, ve které se Instituce zavázala poskytnout Navrhovateli finanční prostředky ve výši 537.000 Kč na účet Navrhovatele, neplatná absolutně ve smyslu § 588 občanského zákoníku, a to z důvodu neposouzení úvěruschopnosti Navrhovatele s odbornou péčí v rozporu s ustanovením § 9 odst. 1 zákona o spotřebitelském úvěru.

Absolutní neplatnost znamená neplatnost právního jednání od samého počátku a na právní jednání se hledí jako by nikdy nevzniklo a účastníkům z tohoto právního vztahu nevznikají žádná práva ani povinnosti (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. 10. 2013, sp. zn. 28 Cdo 2221/2013).

S ohledem na absolutní neplatnost Smlouvy o úvěru tak plnění, které si Navrhovatel s Institucí mezi sebou poskytly, představuje plnění z neplatného právního jednání, přičemž takového plnění je bezdůvodným obohacením ve smyslu § 2991 odst. 2 občanského zákoníku, které jsou si smluvní strany povinny podle § 2993 téhož zákona („*[p]lnila-li strana, aniž tu byl platný závazek, má právo na vrácení toho, co plnila*“) vzájemně vydat.

Jak vyplývá z Jednostranného zápočtu a Historie čerpání úvěru a splátek, Navrhovatel Instituci na Smlouvu o úvěru uhradil celkem 149.798 Kč. Z uvedených dokumentů však není patrné, jakou část uhrazené částky Navrhovatel plnil na úvěr ve výši 213.000 Kč poskytnutý za účelem splacení úvěru poskytnutého k úhradě dluhu ze Smlouvy o překlenovacím úvěru 1 a jakou část plnil na zbývajícím úvěr ve výši 537.000 Kč.

Finanční arbitr proto uhrazenou částku rozdělil mezi obě části poskytnutého úvěru podle poměru, jaký každá z těchto částí představuje vůči celkové výši poskytnutého úvěru. Jelikož část úvěru ve výši 537.000 Kč představuje 71,6 % z celkové výše poskytnutého úvěru, připadlo z celkové úhrady Navrhovatele na tuto část 107.255,37 Kč. Tato částka představuje bezdůvodné obohacení na straně Instituce a Navrhovatel má podle § 2993 občanského zákoníku právo žádat po Instituci jeho vydání.

Jak dále vyplývá z Pokladního dokladu, Výpisu z účtu Navrhovatele a Jednostranného zápočtu, Instituce poskytla Navrhovateli peněžní prostředky v celkové výši 537.000 Kč. Tato

částka představuje bezdůvodné obohacení na straně Navrhovatele a Instituce má podle § 2993 nárok požadovat po Navrhovateli jeho vydání.

8.4 Neplatnost zbývající části Smlouvy o úvěru

Skutečnost, že je Smlouva o úvěru neplatná v části, ve které Instituce poskytla Navrhovateli úvěr ve výši 537.000 Kč, nezpůsobuje automaticky neplatnost celé Smlouvy o úvěru, když podle § 576 občanského zákoníku platí, že „[t]ýká-li se důvod neplatnosti jen takové části právního jednání, kterou lze od jeho ostatního obsahu oddělit, je neplatnou jen tato část, lze-li předpokládat, že by k právnímu jednání došlo i bez neplatné části, rozpoznala-li by strana neplatnost včas.“

Podle citovaného ustanovení tak platí, že neplatná část právního jednání je oddělitelná od zbývající části, pokud tato zbývající část může sama o sobě obstát, tj. pokud sama splňuje předpoklady nezbytné pro vznik a platnost právního jednání.

Neoddělitelnými částmi právního jednání jsou ty, které tvoří podstatné náležitosti daného právního jednání. V daném případě část Smlouvy o úvěru, ve které se Instituce zavázala poskytnout Úvěrovaným peněžní prostředky ve výši 213.000 Kč za účelem splacení závazku vůči Původnímu věřiteli ze Smlouvy o překlenovacím úvěru 1, a Úvěrovaní se zavázali poskytnuté peněžní prostředky vrátit a zaplatit úroky, představuje ujednání o poskytnutí úvěru v určité výši a způsobu jeho čerpání, jakož i jeho splacení. Tato část Smlouvy o úvěru tak i po oddělení zbývající neplatné části smlouvy obsahuje podstatné náležitosti smlouvy o úvěru, když je z ní patrná povinnost Instituce poskytnout Úvěrovaným na jejich požádání peněžní prostředky do určité částky, jakož i povinnost Úvěrovaných poskytnuté peněžní prostředky vrátit a zaplatit úroky.

K tomu, aby bylo možné považovat právní jednání za částečně neplatné, musí finanční arbitr zkoumat i vůli smluvních stran, resp. to, zda by smluvní strana, která nezpůsobila neplatnost právního jednání (v tomto případě Navrhovatel), takovéto právní jednání učinila i bez jeho neplatné části.

V daném případě lze předpokládat, že by Úvěrovaní s Institucí uzavřeli Smlouvu o úvěru i bez části, podle které měla Instituce Úvěrovaným poskytnout peněžní prostředky ve výši 537.000 Kč, neboť motivací Úvěrovaných k uzavření Smlouvy o úvěru bylo splacení alespoň části jejich stávajících závazků vůči jiným věřitelům, k čemuž by došlo i při získání úvěru pouze v částce 213.000 Kč.

Finanční arbitr proto uzavírá, že neplatnost Smlouvy o úvěru v části, podle které Instituce poskytla Navrhovateli úvěr ve výši 537.000 Kč, nezpůsobuje neplatnost Smlouvy o úvěru jako celku a finanční arbitr tak Smlouvu o úvěru ve zbývající části považuje za platnou.

8.5 Nepřiměřenost ujednání o smluvních pokutách

Finanční arbitr s ohledem na námitku Navrhovatele co do nepřiměřenosti vyúčtovaných smluvních pokut, musel přezkoumat, zda Instituci v rozsahu odpovídajícím platné části Smlouvy o úvěru vznikl nárok požadovat po Navrhovateli úhradu smluvních pokut.

Jak finanční arbitr zjistil z Dopisu o zesplatnění úvěru, jakož i z tvrzení Instituce, Instituce vyúčtovala Úvěrovaným smluvní pokutu podle čl. 6 odst. 2. písm. g) ve spojení s čl. 6 odst. 8. Obchodních podmínek ve výši 142.500 Kč (dále jen „Smluvní pokuta 1“), podle čl. 8 odst. 1. Obchodních podmínek ve výši 298.832,76 Kč (dále jen „Smluvní pokuta 2“), podle čl. 5 odst. 5. ve spojení s čl. 6 odst. 8. Obchodních podmínek ve výši 378.521,50 Kč (dále jen „Smluvní

pokuta 3“) a podle čl. 6 odst. 2. písm. c) ve spojení s čl. 6 odst. 2. písm. h) Obchodních podmínek ve výši 378.521,50 Kč (dále jen „Smluvní pokuta 4“).

Finanční arbitr přezkoumával i nárok Instituce na smluvní pokutu podle čl. 6 odst. 10. Obchodních podmínek (dále jen „Smluvní pokuta 5“), byť tuto smluvní pokutu Instituce v Dopise o zesplatnění Navrhovateli nevyúčtovala, když z jejích tvrzení vyplývá, že její úhradu po Navrhovateli požaduje.

Podle ustanovení § 1751 občanského zákoníku, lze část smlouvy určit odkazem na obchodní podmínky, které jsou připojeny k nabídce nebo které jsou stranám známy. V daném případě Navrhovatel sám předložil Obchodní podmínky a Instituce zároveň předložila jejich vyhotovení s podpisem Navrhovatele. Finanční arbitr proto nemá pochybnosti o tom, že Navrhovatel Obchodní podmínky od Instituce obdržel a že mu byly známy, a tedy jsou ve smyslu § 1751 občanského zákoníku součástí Smlouvy o úvěru.

Otázkou rozporu smluvní pokuty, která je součástí obchodních podmínek, s požadavkem přiměřenosti se zabýval Ústavní soud ve svém rozhodnutí ze dne 11. 11. 2013, sp. zn. I. ÚS 3512/11, ve kterém rozvedl, že *„[j]e třeba zdůraznit, že obchodní podmínky ve spotřebitelských smlouvách na rozdíl třeba od obchodních smluv mají sloužit především k tomu, aby nebylo nezbytné do každé smlouvy přepisovat ujednání technického a vysvětlujícího charakteru. Naopak nesmějí sloužit k tomu, aby do nich v často nepřehledné, složité formulované a malým písmem psané formě skryl dodavatel ujednání, která jsou pro spotřebitele nevýhodná a o kterých předpokládá, že pozornosti spotřebitele nejspíše uniknou (například rozhodčí doložka nebo ujednání o smluvní pokutě). Pokud tak i přesto dodavatel učiní, nepočíná si v právním vztahu poctivě a takovému jednání nelze přiznat právní ochranu.“* Ústavní soud tak na základě uvedeného dospěl k závěru, že *„[v] rámci spotřebitelských smluv ujednání zakládající smluvní pokutu zásadně nemohou být součástí tzv. všeobecných obchodních podmínek, nýbrž toliko spotřebitelské smlouvy samotné (listiny, na niž spotřebitel připojuje svůj podpis).“*

Ujednání o smluvních pokutách, která jsou v rozporu se závěry Ústavního soudu umístěna do obchodních podmínek, považuje Ústavní soud za nepřiměřená ujednání. Pro nepřiměřená ujednání podle § 1813 občanského zákoníku platí, že *„[m]á se za to, že zakázaná jsou ujednání, která zakládají v rozporu s požadavkem přiměřenosti významnou nerovnováhu práv nebo povinností stran v neprospěch spotřebitele. To neplatí pro ujednání o předmětu plnění nebo ceně, pokud jsou spotřebiteli poskytnuty jasným a srozumitelným způsobem.“*

Podle § 1815 občanského zákoníku *„[k] nepřiměřenému ujednání se nepřihlíží, ledaže se jej spotřebitel dovolá.“*

Jak finanční arbitr rozvedl výše, všechny čtyři smluvní pokuty, které Instituce vyúčtovala Navrhovateli, smluvní strany sjednaly v Obchodních podmínkách. Samotná Smlouva o úvěru se o uvedených smluvních pokutách, ani o žádných jiných, nezmiňuje.

Co se týče umístění ujednání o jednotlivých smluvních pokutách v rámci Obchodních podmínek, článek 6 s názvem Odstoupení od Smlouvy, výpověď poskytnutí Úvěru, zesplatnění Úvěru, předčasné splacení Úvěru, smluvní pokuty, neobsahuje úplný výčet ujednání o smluvních pokutách, jak by se z jeho názvu dalo předpokládat

Finanční arbitr naopak zjistil, že smluvní pokuty jsou nepřehledně rozmístěny na několika místech Obchodních podmínek. V daném případě tak porušení smluvní povinnosti podle článku 5 odst. 5. sankcionuje Smluvní pokuta 3 sjednaná v čl. 6 odst. 8., která je umístěna na

straně 5 Obchodních podmínek, kdežto uvedená povinnost je sjednána na straně 3 Obchodních podmínek. Smluvní pokutu 2 si pak smluvní strany sjednaly v článku 8 s názvem Informační povinnost. I další ujednání o Smluvních pokutách 1, 4 a 5 jsou způsobilé uniknout pozornosti, když jsou zahrnuty v hustě psaném textu Obchodních podmínek a jsou odděleny jinými ujednáními, která však s ujednáními o smluvních pokutách nijak nesouvisí.

Finančnímu arbitrovi proto nezbyvá, než se ztotožnit se závěry Ústavního soudu obsaženými v citovaném rozhodnutí a konstatovat, že ujednání Obchodních podmínek, na základě kterých Instituce vyúčtovala Navrhovateli smluvní pokuty, jsou nepřiměřená a podle § 1815 občanského zákoníku se k nim nepřihlíží. Instituci proto nevznikl nárok požadovat po Navrhovateli zaplacení smluvních pokut vyplývajících z těchto nepřiměřených ujednání.

Nadto finanční arbitr zjistil, že výše Smluvních pokut 2, 3, a 4 vyúčtovaná Institucí neodpovídá procentuálnímu vyjádření těchto smluvních pokut z nominální výše poskytnutého úvěru sjednanému v Obchodních podmínkách, když Instituce požaduje vyšší částky, než na jaké jí měl podle Obchodních podmínek vzniknout nárok.

I pokud by finanční arbitr nedovodil nepřiměřenost ujednání o smluvních pokutách už z jejich umístění v Obchodních podmínkách, měl by v případě Smluvních pokut 1, 2, 3 a 4 pochybnosti o jejich souladu s dobrými mravy z hlediska jejich přiměřenosti funkcím, které mají plnit (srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2003, sp. zn. 33 Odo 890/2002, podle kterého *„[m]á-li být smluvní pokuta z hlediska jejího souladu s dobrými mravy přiměřená funkcím, které má plnit, jeví se sjednaná výše smluvní pokuty v daném případě nepřiměřená. Jak funkci preventivní, tak i funkci sankční, by smluvní pokuta z hlediska společenských, kulturních a mravních norem (tzn. dobrých mravů) plnila i tehdy, byla-li by sjednána v několikanásobně nižší hodnotě (např. ve výši původně ujednaných 2 000 000 Kč); i tak by byla pro žalobkyni dostatečným stimulem ke splnění její povinnosti a dostatečnou sankcí pro případ, že jí nedostojí. Smluvní pokuta svou výší nezanedbatelně překračující smluvní pokutu, jejíž výši lze považovat za mravnou, již z rámce dobrých mravů vybočuje. Tato skutečnost se projevuje o to výrazněji, je-li sjednaná výše smluvní pokuty uvažována z pohledu její uhrazovací funkce. Pro naplnění této funkce smluvní pokuty je třeba, aby její výše představovala souhrn eventuelně v úvahu přicházejících škod, které lze v daném případě v důsledku porušení zajištěné povinnosti očekávat. Převyšuje-li však výrazně výši skutečně vzniklé škody, je výše smluvní pokuty nepřiměřená a ujednání o ní je pro rozpor s dobrými mravy neplatné.“*)

S ohledem na zjištěnou nepřiměřenost smluvních pokut z důvodu umístění v Obchodních podmínkách se však finanční arbitr nepřiměřeností vyúčtovaných smluvních pokut z hlediska jejich výše dále nezabýval.

8.6 Neplatnost zesplatnění dluhu Navrhovatele

Navrhovatel ve svém návrhu formuloval alternativní petit, když se určení neplatnosti Smlouvy o úvěru domáhal pro případ, že by finanční arbitr nezjistil neplatnost úkonu zesplatnění dluhu Navrhovatele ze Smlouvy o úvěru.

Protože finanční arbitr rozhodl, že Smlouva o úvěru je v části, ve které se Instituce zavázala poskytnout Navrhovateli finanční prostředky ve výši 537.000 Kč absolutně neplatná, otázkou určení, zda Instituce platně zesplatnila úvěr se co do této části Smlouvy o úvěru nezabýval.

Pokud jde o platnost zesplatnění dluhu ve zbývající části úvěru 213.000 Kč, z Dopisu o zesplatnění finanční arbitr zjistil, že Instituce dluh zesplatnila v souladu s čl. 6 odst. 2 písm.

g) Obchodních podmínek z důvodu zhoršení finanční situace Úvěrovaných spočívající v tom, že na jejich majetek byla nařízena exekuce.

Z výpisu z katastru nemovitostí, prokazujícího stav evidovaný k datu 24. 4. 2015, finanční arbitr zjistil, že na nemovitostech ve vlastnictví Úvěrovaných bylo za účelem vymožení pohledávky společnosti BNP Paribas Personal Finance za Úvěrovanými skutečně zřízeno exekutorské zástavní právo ve prospěch této společnosti, a to na základě exekučního příkazu o zřízení exekutorského zástavního práva na nemovitosti vydaného dne 5. 2. 2015 Exekutorským úřadem Pardubice, č. j. ■.

Posuzované ujednání Obchodních podmínek, zakládající právo Instituce požadovat okamžité splacení dluhu Navrhovatele, je v rámci Obchodních podmínek umístěno v článku 6, který ve svém názvu označení „zesplatnění úvěru“ obsahuje a který obsahuje výčet případů, pro které je Instituce oprávněna dluh Úvěrovaných zesplatnit. V každém z bodů tohoto článku, které nejsou nikterak odděleny jinými nesouvisejícími ujednáními, jako je tomu v případě ujednání o smluvních pokutách, je uveden důvod zesplatnění dluhu, aniž by dále odkazovaly na další ujednání Obchodních podmínek, a tak lze bez nutnosti čtení dalších ujednání zjistit kompletní obsah ujednání o zesplatnění dluhu. Samotný obsah ujednání o zesplatnění dluhu je formulován srozumitelně a čitelně a je z něj patrné, v jakém případě k zesplatnění dluhu dojde, tj. v daném případě zahájením exekuce na majetek Navrhovatele.

Pokud jde o přiměřenost důvodu, pro který Instituce dluh Navrhovatele zesplatnila, nařízení exekuce na majetek úvěrovaného v průběhu trvání závazkového vztahu vypovídá o jeho neschopnosti splácet své závazky vůči jiným osobám. V takovém případě může mít oprávněná strana z konkrétního závazkového vztahu důvodné obavy, že se platební morálka osoby, na jejíž majetek byla nařízena exekuce, zhorší i vůči ní. Je-li tak věřitel tímto způsobem prokazatelně vystaven nebezpečí, že mu dlužník nebude plnit řádně a včas tak, jak si smluvně sjednali, je podle finančního arbitr přiměřené, aby věřitel měl na základě dohody smluvních stran možnost požadovat okamžité splacení své pohledávky za dlužníkem.

9 K výrokům nálezu

Finanční arbitr zjistil, že Instituce nesplnila svou povinnost vyplývající z § 9 odst. 1 zákona o spotřebitelském úvěru, když schopnost Navrhovatele splácet úvěr neposoudila s odbornou péčí, resp. v rozporu se zákonem uzavřela s Navrhovatelem Smlouvu o úvěru a poskytla mu spotřebitelský úvěr, aniž by zjistila všechny závazky Navrhovatele. Finanční arbitr proto, jak je uvedeno ve výroku I. tohoto nálezu, konstatoval, že Smlouva o úvěru je v části, podle které se Instituce zavázala poskytnout Navrhovateli a Manželovi úvěr ve výši 537.000 Kč, ve vztahu k Navrhovateli absolutně neplatná.

Ve zbývající části Smlouvy o úvěru, na základě které Instituce poskytla Navrhovateli a Manželovi úvěr ve výši 213.000 Kč, a na kterou se nevztahuje zákon o spotřebitelském úvěru, Instituce neměla povinnost posoudit úvěruschopnost Navrhovatele, a proto skutečnost, že takto neučinila, nezakládá neplatnost Smlouvy o úvěru. Finanční arbitr proto návrh na určení neplatnosti Smlouvy o úvěru v této části ve vztahu k Navrhovateli zamítl, jak je uvedeno ve výroku II. tohoto nálezu.

Finanční arbitr ve zbývající platné části Smlouvy o úvěru, na základě které Instituce poskytla Navrhovateli a Manželovi úvěr ve výši 213.000 Kč, s ohledem na umístění ujednání o smluvních pokutách v Obchodních podmínkách dospěl k závěru, že taková smluvní ujednání představují nepřiměřená ujednání, ke kterým se podle § 1815 občanského zákoníku ve vztahu k Navrhovateli nepřihlíží, jak je uvedeno ve výroku III. tohoto nálezu.

Pokud jde o zesplatnění dluhu Navrhovatele a Manžela z této zbývající části Smlouvy o úvěru, finanční arbitr nezjistil, že by čl. 6 odst. 2 písm. g) Obchodních podmínek, na základě kterého Instituce Navrhovatelí a Manželovi dluh ze Smlouvy o úvěru zesplatnila, představoval nepřiměřené ujednání ve smyslu § 1813 občanského zákoníku. Naopak finanční arbitr zjistil, že vůči Navrhovateli a Manželovi skutečně byla v době po uzavření Smlouvy o úvěru nařízena exekuce, a proto byla Instituce oprávněna podle uvedeného ustanovení Obchodních podmínek dluh ze Smlouvy o úvěru okamžitě zesplatnit. Finanční arbitr proto návrh Navrhovatele na určení, že Instituce neplatně zesplatnila dluh ze Smlouvy o úvěru, ve vztahu k Navrhovateli ve výroku IV. zamítl.

Pro úplnost finanční arbitr připomíná, že závěry finančního arbitra obsažené ve výrocích I., II., III. a IV. se vztahují pouze na smluvní vztah ze Smlouvy o úvěru mezi Institucí a Navrhovatelem. Vztah ze Smlouvy o úvěru mezi Institucí a Manželem není tímto nálezem dotčen.

Podle § 17a zákona o finančním arbitrovi, v případě že finanční arbitr, byť i jen z části, vyhoví návrhu navrhovatele, uloží instituci sankci, která činí 10 % z částky, kterou je instituce podle nálezu povinna zaplatit navrhovateli, přičemž pokud je takto vypočtená sankce nižší než 15.000 Kč, je finanční arbitr povinen uložit sankci právě ve výši 15.000 Kč. Zaplacení částky 15.000 Kč finanční arbitr uloží i v případě, kdy předmětem sporu není peněžitá částka.

Jelikož finanční arbitr v nálezu vyhověl návrhu Navrhovatele, ukládá v souladu s ustanovením § 17a zákona o finančním arbitrovi současně Instituci ve výroku V. tohoto nálezu sankci ve výši 15.000 Kč, neboť předmětem sporu vymezeným Navrhovatelem nebyla peněžitá částka. Sankce je příjmem státního rozpočtu a Instituce je povinna ji zaplatit ve lhůtě a způsobem uvedeným ve výroku tohoto nálezu.

P o u č e n í:

Účastník řízení může proti tomuto nálezu podle § 16 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi podat do 15 dnů od jeho doručení tomuto účastníku řízení písemně odůvodněné námitky k finančnímu arbitrovi, přičemž platí, že včas podané námitky mají odkladný účinek.

Podle § 17 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi je nález, který již nelze napadnout námitkami, v právní moci.

V Praze dne 20. 3. 2017

otisk úředního razítka

Mgr. Monika Nedelková
finanční arbitr